

Nedarim 65a

תנא — **It was taught in a Baraisa:** המוֹדֵר הַנָּאָה מִחֲבֵירוֹ — **If someone is prohibited through a vow [neder] from benefiting from his fellow,** אין מתירין לוֹ אֶלָּא בְּפָנָיו — **we may not annul the vow for him not in the presence of [the other fellow].** מֵאֵי הָנִי מֵיְלִי — **From where do we know this ruling?** אָמַר רַב נַחֲמָן — **Rav Nachman said:** (שמות ד, יט) דְּכִתְיִב (שמות ד, יט) — **For it is written: Hashem said to Moshe in Midyan: Go return to Egypt, because all of the men who seek your life have died.** אָמַר לוֹ — **[Hashem] told him:** בְּמִדְיָן נִדְרָתָּ — **You made your vow in Midyan;** לָךְ וְהִתֵּר נִדְרְךָ — **Go annul your vow in Midyan.** Where do we see that Moshe made a vow? בְּמִדְיָן — **Go annul your vow in Midyan.** Where do we see that Moshe made a vow? דְּכִתְיִב — **For it is written: Moshe vowed to stay with the man and he gave his daughter Tzipporah to Moshe.**

Rivash (1280)

דההיא דאין מתירין לוֹ אלא בפניו — **The opinion of Rabbeinu Tam is** דעת רבינו תם ז"ל — **that that rule, “We may not annul the vow for him not in the presence of [the other fellow]” is where he received a favor from [the fellow] and that is why he swore to him.** ואם כן אם התירו לו השבועה — **If so, if they annul the oath for him, he still remains obligated in that thing** because of the favor he received. I.e. even though he is no longer obligated because of his oath, he is still obligated because of monetary law. עדיין נשאר בחיוב על הדבר ההוא — **And even if the thing he committed himself to is not subject to acquisition,** הוא כמו שכיר — **he is still obligated because he is like a worker.** שהרי אם יתרו נתן בתו למשה — **For if Yisro had given his daughter to Moshe on the condition that he will not leave there and [Moshe] swore on it,** אף אם הותר מן השבועה שלא מדעת יתרו — **even were he to annul the oath without Yisro's knowledge he is still obligated to fulfill his stipulation** — **since he received a favor [i.e. Tzipporah] from him for this commitment.**

Mishneh LaMelech (Hil. Sechiros 6:7)

נשאל הריב"ש... — **The Rivash was asked...** ונראה לי — **But it seems to me that the Rivash is not correct.** דנהי דשכיר אינו צריך קנין — **For even though a worker does not require an acquisition,** וכמו שכתב הרב סימן תע"ה ותע"ו — **like the [Rivash] wrote in 475 and 476, however only concerning things for which an acquisition is effective do we say that a worker does not need that kinyan.** אבל כגון — **But for something for which an acquisition is not effective,** בדבר דאינו מועיל קנין — **for example the stipulation of Yisro that Moshe should not leave there,** לא שייך בזה מה שהוא כמו שכיר — **it is not relevant that the person is like a worker.**

ערך ש"י (רג, א) - עיין משנה למלך פרק ו' מהלכות שבועות סוף הלכה ז' שהביא מהריב"ש סימן ר"פ בקיבל עליו שלא לעשות או שלא יאמר מחמת איזה טובה שקיבל מחברו אף דלא מהני בו קנין מחויב לקיים מכח שכירות דאינו צריך קנין. ומשנה למלך חולק כיון דאין מועיל קנין על זה לא מתחייב גם משום שכירות. ולפי עניות דעתי אם הטובה ליתא בחזרה מחויב לקיים תנאו או לשלם בדמי לפי שומא ששוה הטובה דאם לא כן הוי גזלן למפרע כיון שלא עשה לו חברו אותו טובה רק על דעת התנאי... אלא דלריב"ש מחויב משום שכירות דוקא לקיים התנאי ולהמשנה למלך כיון דאין קנין תופס בדבר גם משום שכירות אינו חייב דוקא לקיים התנאי.

חתם סופר (גיטין לה: ד"ה וליחוש) - כיון שמשא קיבל טובה שנתן לו צפורה בתנאי שלא יזוז שלא ברשותו, הרי הוא כשכיר לכך ואפילו אי הותר שבועתו עדיין מחויב מטעם שקיבל כבר שכרו משלם מיתרו שנתן לו בתו פשיטא שאינו יכול לחזור בו... ובמשנה למלך כתב על זה במשה רבינו ע"ה לא היה קנין ולא חל קנין על כיוצא בו שלא יזוז, ובמחילת כבודו לא אמר כלום, כיון שכבר קיבל שכירתו אם כן מחויב לעשות פעולתו או יחזיר שכירתו, והוא לא יחזיר צפורה ליתרו ואפילו הכי אי עבר ונשאל הותר, וצדקו דברי הריב"ש.

התם סופר (שו"ת יו"ד סימן ט') - העתק מכתב שנת השוחט ר' דוב להשוחט ר' חיים... איך שאני חתום למטה מקבל עלי שלא לשחוט ושלא לבדוק בעצמי ואפילו עם עוד שוחט אחר מבלעדו מורינו הר' חיים הנ"ל בלתי ידיעתו והסכמתו ורצונו הטוב ממש... בנידון שלפנינו אפילו לא נשבע מכל מקום חייב לקיים תנאי שעל מנת כן נתן לו כתב תעודתו והרי הוא עובר על לאו לא תעשוק שכר עני ואביון שזהו מכלל שכר פעולתו של ר' חיים שלא יפסיק חייתו, ואם כן מחויבין בית דין לכופו לקיים תנאו.

פתחי חושן (ח, סק"ג) - כתב בערך ש"י שמדברי החתם סופר מוכח דסבירא ליה כדעת הריב"ש שסובר שצריך לקיים תנאו, ולכאורה לא דמי, שמדברי החתם סופר משמע שהחכם הוא השכיר והשכר הוא במה שלא ישחוט, ואילו מדברי הריב"ש והמשנה למלך משמע שמשא הוא השכיר שהתחייב בשכירות שלא לצאת משם, אלא שלכאורה קשה לפרש כן בדברי המשנה למלך.

דרכי חושן (עמ' שז) - והנה יש להסתפק בכוונתם, האם דנו את הפעולה אי יציאה כשכירות והתשלום צפורה כתשלום השכירות, או שהפירוש שהשכירות היא פעולת יתרו ההסכמה, והתשלום הוא אי יציאתו של משה. ולפי עניות דעתי כיון שהמשנה למלך ציין והסכים ליסוד הריב"ש שבשכירות לא צריך קנין הרי יסודו שם דכיון שהתחיל במלאכה הפועל קונה שכרו ואינו צריך קנין מיוחד לזה. ולפי זה ניחאי אנו, בשלמא אם הפעולה היא הסכמת יתרו מובנת טענת המשנה למלך שלא שייך קנין על זה שלא יצא, אבל אם הפעולה זו אי היציאה הרי בתשלום שייך קנין.

פתחי חושן (שם) - ונראה שאף לדעת האומרים שמניעת פעולה אינה בכלל שכירות, היינו דוקא במניעה ממש כגון ההיא דשב בביתך, דלאו דוקא שב בביתך אלא שלא יתעסק בכלום, אבל האומר לחבירו שב במקום פלוני ואל תעשה כלום, כיון שהוא קשור לשיבה במקום מסוים הרי זה כמעשה ויש בו משום שכירות.